

Fotografia original de Susana Viana, amb llicència Pixabay.
<https://pixabay.com/es/photos/botijo-cer%2FCS%2FA%2Fm%2Fca-artesan%2FCS%2FADa-1207879/>

Càntir nou fa l'aigua fresca

Se sol dir per ponderar la il·lusió que es posa en tot allò que s'estrena, ja sigui objecte o situació

Sabeu, però, d'on ve aquesta expressió?

L'origen d'aquesta parèmia és degut a l'habitud de posar l'aigua en càntirs per conservar-la fresca, quan això de les neveres encara no s'havia inventat.

Per què? Quan el fang és acabat de coure, s'hi formen unes petites partícules que es constitueixen en cambres d'aire i fan la funció d'aïllants. Domèsticament podríem dir que fan la funció d'un termos.

A mesura que el fang es va amarant d'aigua, va perdent aquesta condició i, per aquest motiu, fa bona la definició que s'ha donat a la frase i estableix l'analogia amb tot allò que s'enceta.

Font: Adaptació del text de Josep M. Sugranyes, *Garbellada de refranys* (Valls: Cossetània Edicions, 2000), pàg. 112 Rodamots

181

20
anys
2001-2021

? Consultes

Fons: DIEC2, GEC, Rodamots, TERMCAT

El càntir *Atlas lingüístic del domini català*

Efecte càntir

Refredament per mitjà del procés endotèrmic de l'evaporació.

Càntir

Atuell portàtil, més ample de dalt que del peu, amb una nansa a la part superior central i dos brocs, un per omplir-lo (*tot*) i l'altre, més petit (*galet*), per beure. *Agafa el càntir i ves a la font.* | Contingut del càntir. *S'ha begut un càntir d'aigua.*

Curiositat

Sabíeu que *càntir* és, també, una mesura de capacitat per a vi, oli o líquids de valor variable? En algunes fonts es diu que és una mesura de capacitat per a líquids dividida en dotze porrons.

Canterell, cantiret

Càntir petit.

Doll

Càntir gran de terrissa envernissada, de forma ovalada i amb tres nanses, dues a la part superior, oposades, i l'altra a la inferior.

Broc

Part d'un recipient en forma de bec o canó per on s'aboca el líquid que conté, generalment aigua, oli o vi.

Galet

Broc petit d'un càntir, d'un porró, etc., per on, en inclinar convenientment l'atuell, brolla el líquid formant un raig prim.

Beure a galet (o al galet): beure fent caure a la boca el raig de líquid que surt pel broc prim d'un atuell; —fig., enganyar-se fàcilment. *Fer beure a galet:* enganyar algú amb facilitat.

Marraixa, marraixó

Recipient de terrissa o de metall, de forma aproximadament cilíndrica, amb dos brocs i una nansa a la part superior, que serveix per tenir aigua fresca.

Pitxell

Càntir petit per beure a galet.

Tot

Broc gros d'un càntir.

Consultes per refrescar-nos una mica!

Cornet

Cucurull ple de gelat.

Cucurull, cucurutxo

Galeta de forma cònica destinada a contenir gelat.

Polo

Gelat de forma allargada elaborat amb aigua gelada i essència de fruita, que porta un pal clavat a la base per sostenir-lo.

L'endevinalla

Al número anterior preguntàvem què vol dir **fer la figuereta**. La resposta correcta era la **4**. *Posar-se un casteller de cap per avall i peus per amunt a dalt del castell.* La guanyadora ha estat Ana Belén Soria, treballadora de l'Ajuntament de Mollet i seguidora de *L'Estenedor*.

En aquest número preguntem què vol dir **ànima de càntir**?

1. *Pluja intensa i continuada.*
2. *Persona abstèmia.*
3. *Dona d'aigua, goja.*
4. *Persona curta d'enteniment i pusil·làtime.*

Per concursar, heu d'enviar la resposta de l'endevinalla a mollet@cpl.cat. La persona que l'encerti i guanyi el concurs tindrà com a premi una nova samarreta model *Refrany*s dissenyada al Taller Alborada.

Nota sobre el tractament de dades personals

I quina calor que fa!

Antitèrmic -a

Que s'oposa a la producció o a la transmissió de calor. *Revestiment antitèrmic.*

Bovor

Xafogor de l'atmosfera.

Calda

Ardència de la terra i de l'ambient a causa de l'acció del sol, que provoca una sensació de calor molt intensa. *Quina calda que fa!*

Calorada

Calor forta.

Xafogor, calina, calitja, estovor

Calor sufocant que és pròpia d'un ambient calent, humit encalmat.

I quina **xafogor**!
 Atlas lingüístic del domini català

Webs

- **Museu del Càntir d'Argentona.**
- **La meva Ciència, capsulettes científiques.** El càntir.
- **L'efecte càntir.** Explicació a la Viquipèdia.

Passeu-vos-ho molt bé aquest estiu. Ens retrobarem el setembre!

Ajuntament de Mollet del Vallès

CONSORCI PER A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA